

ВЕРХОВНИЙ СУД

Департамент аналітичної та правової роботи
вул. П. Орлика, 8, м. Київ, 01043
тел. (044) 207 35 46, тел./факс (044) 253 86 20
e-mail: inbox@supreme-court.gov.ua
Код ЄДРПОУ 41721784

Апеляційним загальним судам

Апеляційним адміністративним судам

Апеляційним господарським судам

Верховний Суд у межах компетенції приділяє значну увагу питанням реалізації Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, а також застосуванню практики Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ). Положення вказаної Конвенції та правові позиції ЄСПЛ, викладені в рішеннях цього міжнародного судового органу, Верховний Суд урахує під час здійснення правосуддя.

З метою забезпечення апеляційних та місцевих судів методичною інформацією з питань правозастосування надсилаємо копію аналітичного огляду рішень ЄСПЛ, постановлених проти України, що набули статусу остаточного в III кварталі 2022 року.

Задля дотримання прав людини та основоположних свобод під час здійснення правосуддя, недопущення їх обмежень або порушень просимо врахувати висновки рішень ЄСПЛ й довести їх до відома суддів першої та апеляційної інстанцій.

Додаток: на 7 арк. в 1 прим.

Керівник департаменту

Расім БАБАНЛИ

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ
УКРАЇНИ**
Мін'юст

Верховний Суд

вул. Архітектора Городецького, 13, м. Київ, 01001
тел.: (044) 364-23-93, факс: (044) 271-17-83
E-mail: callcentre@minjust.gov.ua,
themis@minjust.gov.ua,
Web: <http://www.minjust.gov.ua>,
код згідно з ЄДРПОУ 00015622

Аналітичний огляд рішень Європейського суду з прав людини, що набули статусу остаточного у III кварталі 2022 року

Аналітичний огляд надсилається на виконання статті 14 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» та містить аналіз обставин, які призвели до визнання Європейським судом з прав людини (далі – Європейський суд) порушень Україною положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція).

I. Щодо порушення статті 3 (заборона катування) Конвенції

Порушення статті 3 Конвенції Європейський суд встановив у рішеннях у справах «*Максименко проти України (№ 2)*» (заява № 45547/13, рішення від 29.09.2022).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) тримання заявника у наручниках у скляній кабіні під час відкритого судового засідання у Вищому спеціалізованому суді України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо**: належним чином розглядати скарги обвинувачених (підсудних) щодо застосування до них наручників під час судових засідань, звертати увагу на необхідність застосування такого заходу для забезпечення громадської безпеки чи належного здійснення правосуддя.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України, а також поінформовано Апарат Верховної Ради України.

II. Щодо порушення статті 5 (право на свободу та особисту недоторканість) Конвенції

Порушення статті 5 Конвенції встановлено у рішеннях Європейського суду у справах «*Каюн проти України*» (заяви № 48930/20 та № 55051/20, рішення від 29.09.2022), «*Крюк проти України*» (заяви № 43993/19

СЕД АСКОД
Міністерство юстиції України
№ 96092/5.2.2/22-22 від 18.10.2022
Підписувач Сокоренко Маргарита Степанівна
Сертифікат 58E2D9E7F900307B0400000B2A72F004590A60D
Дійсний з 28.07.2022 3:49:46 по 27.07.2023 3:49:46

ВЕРХОВНИЙ СУД
№2494/0/1-22 від 19.10.2022

та 2 інші, рішення від 29.09.2022), «Крюк проти України» (заяви № 52750/19 та 42931/20, рішення від 29.09.2022), «Сорокоумов та інші проти України» (заяви № 44584/13 та 4 інших, рішення від 29.09.2022), «Клещевніков та інші проти України» (заяви № 48458/13 та 2 інші, рішення від 10.02.2022), «Лукаш та Магдалітс проти України» (заяви № 57967/15 та № 37540/16, рішення від 29.09.2022).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

- 1) незаконне тримання заявників під вартою під час досудового провадження (рішення *Лукаш та Магдалітс проти України*);
- 2) надмірна тривалість тримання заявників під вартою під час кримінального провадження (рішення *Каюн проти України*, *Крюк проти України (2 рішення)*, *Сорокоумов проти України*, *Клещевніков та інші проти України*);
- 3) надмірна тривалість судового перегляду запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою (рішення *Крюк проти України*, *Сорокоумов проти України*);
- 4) відсутність гарантованого національним законодавством або надання неналежного відшкодування у зв'язку з тривалим триманням під вартою (рішення *Каюн проти України*, *Крюк проти України (2 рішення)*, *Сорокоумов проти України*, *Клещевніков та інші проти України*).

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо**: забезпечити неухильне дотримання суддями вимог Конвенції, практики Європейського суду та Кримінального процесуального кодексу України під час обрання підозрюваному/обвинуваченому запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, а також не допускати незаконного та надмірно тривалого тримання осіб під вартою на усіх стадіях кримінального провадження;

суддям під час обрання або продовження підозрюваному/обвинуваченому запобіжного заходу належним чином оцінювати обставини та необхідність застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, розглядати можливість застосування інших запобіжних заходів як альтернативу триманню під вартою на усіх стадіях кримінального провадження;

не допускати надмірно тривалого розгляду клопотань про зміну або скасування запобіжного заходу підозрюваному/обвинуваченому;

не допускати надмірної тривалості судового перегляду законності тримання під вартою.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України, а також поінформовано Апарат Верховної Ради України.

III. Щодо порушення статті 6 (право на справедливий суд) Конвенції

Порушення статті 6 Конвенції встановлено у рішеннях Європейського суду у справах «Герасютін та інші проти України» (заяви № 23698/20 та 3

інші, рішення від 29.09.2022), «Шевченко та інші проти України» (заяви № 31312/20 та 2 інші, рішення від 29.09.2022), «Атентьєв та інші проти України» (заяви № 38264/20 та 11 інших, рішення від 29.09.2022), «Каюн проти України» (заяви № 48930/20 та № 55051/20, рішення від 29.09.2022), «Крюк проти України» (заяви № 43993/19 та 2 інші, рішення від 29.09.2022), «Крюк проти України» (заяви № 52750/19 та 42931/20, рішення від 29.09.2022), «Сорокоумов та інші проти України» (заяви № 44584/13 та 4 інших, рішення від 29.09.2022).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

1) надмірна тривалість кримінальних/цивільних проваджень.

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо:** дотримуватися розумних строків судового розгляду справ, що є складовою ефективного правосуддя;

продовжити роботу робочої групи Верховного Суду з питань визначення напрямів вирішення проблеми надмірної тривалості судових проваджень відповідно до практики Європейського суду.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України, а також поінформовано Апарат Верховної Ради України.

IV. Щодо порушення статті 13 (право на ефективний засіб юридичного захисту) Конвенції

Порушення статті 13 Конвенції було констатовано у рішеннях Європейського суду у справах «Герасютін та інші проти України» (заяви № 23698/20 та 3 інші, рішення від 29.09.2022), «Шевченко та інші проти України» (заяви № 31312/20 та 2 інші, рішення від 29.09.2022), «Атентьєв та інші проти України» (заяви № 38264/20 та 11 інших, рішення від 29.09.2022), «Каюн проти України» (заяви № 48930/20 та № 55051/20, рішення від 29.09.2022), «Дражнік та інші проти України» (заяви № 55957/20 та 8 інших, рішення від 29.09.2022), «Крюк проти України» (заяви № 43993/19 та 2 інші, рішення від 29.09.2022), «Крюк проти України» (заяви № 52750/19 та 42931/20, рішення від 29.09.2022), «Сорокоумов та інші проти України» (заяви № 44584/13 та 4 інших, рішення від 29.09.2022), «Клещевніков та інші проти України» (заяви № 48458/13 та 2 інші, рішення від 10.02.2022).

Обставини, що призвели до порушення Конвенції:

1) відсутність ефективного засобу юридичного захисту щодо скарг на надмірну тривалість цивільних/кримінальних проваджень (рішення *Герасютін та інші проти України, Шевченко та інші проти України, Каюн проти України, Крюк проти України (2 рішення) Сорокоумов проти України*);

2) відсутність ефективного засобу юридичного захисту щодо скарг на неналежні умови тримання під вартою в установах ДКВС України (рішення *Атентьєв та інші проти України, Каюн проти України*,

Дражник та інші проти України, Крюк проти України, Клещевніков та інші проти України)).

Для вирішення встановлених Європейським судом проблем **пропонуємо**: дотримуватися положень Конвенції, практики Європейського суду та національного законодавства з метою недопущення надмірно тривалого розгляду справ суддями;

належним чином розглядати скарги засуджених та осіб, які тримаються під вартою, щодо порушення їхніх прав, зокрема працівниками ДКВС України.

Довідково: про встановлені Європейським судом порушення Конвенції було повідомлено Кабінет Міністрів України, а також поінформовано Апарат Верховної Ради України.

З автентичними перекладами українською мовою вказаних рішень можна на ознайомитися на офіційному сайті Міністерства юстиції України (<https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-ukraini-vineseni-evropeyskim-sudom-z-prav-lyudini>).

**Уповноважений у справах
Європейського суду з прав людини**

Маргарита СОКОРЕНКО

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «МАКСИМЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ (№2)»
(CASE OF MAKSIMENKO v. UKRAINE (No. 2))
(Заява № 45547/13)

Стислий виклад рішення від 29 вересня 2022 року

У 2006 році заявник надав письмові зізнавальні показання у вчиненні умисного вбивства, які підтвердив під час допиту як свідка за відсутності захисника, а також під час подальшого розслідування та судового розгляду в Апеляційному суді Київської області (далі – суд першої інстанції) в присутності захисника. Суд першої інстанції визнав заявника винним у вчиненні умисного вбивства та обрав йому покарання у виді довічного позбавлення волі. У 2007 році Верховний Суд України (далі – ВСУ), за відсутності захисника, залишив обвинувальний вирок без змін.

У 2011 році Європейський суд з прав людини (далі – Європейський суд) у рішенні у першій справі заявника встановив порушення у зв'язку з ненаданням правової допомоги під час провадження у ВСУ у 2007 році.

Вищий спеціалізований суд з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі – ВССУ) у 2012 році задовольнив клопотання заявника про перегляд його справи з огляду на рішення Європейського суду, скасував ухвалу ВСУ і направив справу заявника на новий касаційний розгляд.

14 лютого 2013 року ВССУ в присутності заявника та його захисника залишив попередній вирок без змін. Скаргу, подану захисником заявника у доповненні до касаційної скарги від 2006 року, на відсутність доступу до захисника на початковій стадії розслідування у 2006 році ВССУ не розглянув, оскільки вважав її поданою з порушенням процесуальних норм.

Під час засідання у ВССУ заявника помістили у скляну кабінку, де він перебував у кайданках протягом усього судового засідання, тоді як засуджені в інших справах не були в кайданках. У відповідь на скаргу, подану захисником заявника у зв'язку з цим, начальник відповідного підрозділу конвоювання зазначив, що згідно з відповідною інструкцією засуджені до довічного позбавлення волі під час ухвалення вироку мали бути в кайданках.

До Європейського суду заявник скаржився за статтями 3 та 8 та Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на застосування до нього кайданків у залі суду протягом трьох з половиною годин під час відкритого судового засідання ВССУ 14 лютого 2013 року; за пунктом 1 і підпунктом «с» пункту 3 статті 6 Конвенції на порушення його прав на захист у кримінальному провадженні щодо нього, оскільки йому не був наданий доступ до захисника у 2006 році, коли він надав зізнавальні показання та оскільки ВССУ не навів жодної оцінки скарги, поданої захисником заявника у зв'язку з цим.

Розглянувши скарги заявника, Європейський суд вказав, що перебування заявника у скляній кабінці у наручниках під час відкритого судового засідання 14 лютого 2013 року, без обґрунтування, що такий засіб стримування був розумно необхідний для захисту громадської безпеки чи належного відправлення правосуддя, становило таке, що принижує гідність поведінки та констатував порушення статті 3 Конвенції.

Щодо інших скарг заявника Європейський суд, з огляду на наявні матеріали та свою практику, зазначив, що ці скарги не виявляють жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї та відхилив ці скарги відповідно до пункту 4 статті 35 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* прийнятною скаргу на застосування кайданків під час відкритого судового засідання ВССУ 14 лютого 2013 року, а решту скарг у заяві – неприйнятними;
2. *Постановляє*, що було порушено статтю 3 Конвенції;
3. *Постановляє*, що:

- (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику такі суми, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу:
    - (i) 1 800 (одна тисяча вісімсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди;
    - (ii) 150 (сто п'ятдесят) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат, ця сума має бути сплачена безпосередньо на банківський рахунок пана М. Тарахкала;
  - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
4. Відхиляє решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ДРАЖНИК ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF DRAZHNYK AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 55957/20 та 8 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 29 вересня 2022 року

Заявники тримались під вартою у різних установах Державної кримінально-виконавчої служби України. Деякі із заявників продовжують утримуватися під вартою.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що:
  - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблиці в додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
  - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ЛУКАШ ТА МАГДАЛІЦ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF LUKASH AND MAGDALITS v. UKRAINE)
(Заяви № 57967/15 та № 37540/16)

Стислий виклад рішення від 29 вересня 2022 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на незаконність тримання їх під вартою.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд вказав, що коли постає питання про «законність» взяття під варту лише дотримання національного законодавства недостатньо – будь-яке позбавлення свободи має відповідати меті захисту особи від свавілля. Зважаючи на свою практику з цього питання, Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 5 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з незаконним триманням під вартою;
4. *Постановляє*, що:
  - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
  - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
5. *Відхиляє* решту вимог заявника у заяві № 57967/15 щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КРЮК ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KRYUK v. UKRAINE)
(Заяви № 52750/19 та № 42931/20)

Стислий виклад рішення від 29 вересня 2022 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість тримання його під вартою під час досудового розслідування. Також заявник подав інші скарги, які порушували питання за Конвенцією з огляду на відповідну усталену практику Європейського суду.

Розглянувши скарги заявника, Європейський суд, посилаючись на рішення у справах *«Харченко проти України»* та *«Ігнатов проти України»*, дійшов висновку, що у цій справі тривалість тримання заявника під вартою під час досудового розслідування була надмірною та констатував порушення пункту 3 статті 5 Конвенції.

Європейський суд також розглянув решту скарг заявника та, враховуючи всі наявні у нього матеріали, дійшов висновку, що вони також свідчать про порушення Конвенції у світлі його висновків у рішеннях у справах проти України.

Розглянувши скаргу заявника щодо недостатнього обґрунтування рішень суду про залишення без задоволення його клопотань про зміну запобіжного заходу, Європейський суд зазначив, що з огляду на всі наявні в нього матеріали та належність оскаржуваних питань до сфери його компетенції, вона не відповідає критеріям прийнятності, передбаченим статтями 34 і 35 Конвенції, та не виявляє жодних ознак порушень прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї. Отже, ця частина заяви була відхилена відповідно до пункту 4 статті 35 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги на надмірну тривалість тримання під вартою під час досудового розслідування та інші скарги за усталеною практикою Суду, наведені в таблиці у додатку, а решту скаргу у заяві № 52750/19 – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення пункту 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю тримання під вартою під час досудового розслідування;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку);
5. *Постановляє*, що:
  - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику суми, зазначені у таблиці в додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
  - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.»

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «СОРОКОУМОВ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF SOROKOUMOV AND OTHER v. UKRAINE)
(Заяви № 44584/13 та 4 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 29 вересня 2022 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість тримання їх під вартою під час кримінального провадження.

Розглянувши скарги заявників за пунктом 3 статті 5 Конвенції, Європейський суд, посилаючись на рішення у справах «Харченко проти України» та «Ігнатов проти України», дійшов висновку, що у цій справі тривалість тримання заявників під вартою під час кримінального провадження була надмірною, та констатував порушення цього положення Конвенції.

Європейський суд також розглянув решту скарг заявників та, враховуючи всі наявні у нього матеріали, дійшов висновку, що вони також свідчать про порушення Конвенції у світлі його висновків у рішеннях у справах проти України.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю тримання під вартою під час досудового розслідування;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку);
5. *Постановляє*, що:
  - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблиці в додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
  - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.
6. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції у заяві № 13511/15».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ШЕВЧЕНКО ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF SHEVCHENKO AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 31312/20 та 2 інші)

Стислий виклад рішення від 29 вересня 2022 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість цивільних проваджень та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту.

Європейський суд, беручи до уваги всі наявні матеріали та враховуючи його усталену практику, дійшов висновку, що у цих справах тривалість проваджень на національному рівні була надмірною і не відповідала вимозі «розумного строку», а у заявників не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами. Враховуючи зазначене, Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. Вирішує об'єднати заяви;*
- 2. Оголошує заяви прийнятними;*
- 3. Постановляє, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю цивільних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;*
- 4. Постановляє, що:*
  - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблиці в додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;*
  - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «АТЕНТЬЄВ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF ATENTYEV AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 38264/20 та 11 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 29 вересня 2022 року

Заявники тримались під вартою у різних установах Державної кримінально-виконавчої служби України. Деякі із заявників продовжують утримуватися під вартою.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. У заявах № 38264/20 та № 38269/20 заявники подали скарги за пунктом 1 статті 6 Конвенції на надмірну тривалість кримінальних проваджень.

Розглянувши скарги заявників за статтями 3 та 13 Конвенції, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику, Європейський суд дійшов висновку, що умови тримання заявників під вартою були неналежними і у них не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з їх скаргами, та констатував порушення статей 3 та 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. *Вирішує* об'єднати заяви;

2. *Оголошує* прийнятними скарги на неналежні умови тримання під вартою у періоди, зазначені в таблиці у додатку, відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку зі скаргою на неналежні умови тримання під вартою та іншими скаргами за усталеною практикою Суду, як зазначено в таблиці у додатку, а решту скарг у заяві № 20911/21 – неприйнятними;

3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення статей 3 та 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою у періоди, зазначені в таблиці у додатку, та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;

4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку);

5. *Постановляє*, що:

(а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблиці в додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КЛЕЩЕВНИКОВ ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KLESHCHEVNIKOV AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 48458/13 та 2 інші заяви)

Стислий виклад рішення від 29 вересня 2022 року

Заявники у цій справі тримались та продовжують утримуватися під вартою у різних установах Державної кримінально-виконавчої служби України.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим. Заявники також подали інші скарги, які, з огляду на відповідну усталену практику Європейського суду, порушували питання за пунктами 3 та 5 статті 5 Конвенції.

Розглянувши скарги заявників за статтями 3 та 13 Конвенції, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику, Європейський суд дійшов висновку, що умови тримання заявників під вартою були неналежними і у них не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з їх скаргами, та констатував порушення статей 3 та 13 Конвенції.

Стосовно інших скарг заявників Європейський суд дійшов висновку, що ці скарги також свідчать про порушення Конвенції в контексті його висновків у рішеннях «*Котій проти України*» та «*Тимошенко проти України*».

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення статей 3 та 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку);
5. *Постановляє*, що:
  - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблиці в додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
  - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ДРАЗНИК ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF DRAZHNYK AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 55957/20 та 8 інших заяв)

Стислий виклад рішення від 29 вересня 2022 року

Заявники тримались під вартою у різних установах Державної кримінально-виконавчої служби України. Деякі із заявників продовжують утримуватися під вартою.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за статтями 3 та 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на неналежні умови тримання їх під вартою та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цим.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд нагадав, що під час встановлення, чи є умови тримання такими, «що принижують гідність» у розумінні статті 3 Конвенції, серйозний брак простору у в'язничних камерах вважається дуже впливовим чинником та може становити порушення як сам собою, так і в сукупності з іншими недоліками. Посилаючись на свою попередню практику Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі умови тримання заявників під вартою були неналежними, а також, що заявники не мали у своєму розпорядженні ефективного засобу юридичного захисту та констатував порушення статей 3 і 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення статей 3 і 13 Конвенції у зв'язку з неналежними умовами тримання під вартою та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що:
  - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблиці в додатку; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
  - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ЛУКАШ ТА МАГДАЛІЦ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF LUKASH AND MAGDALITS v. UKRAINE)
(Заяви № 57967/15 та № 37540/16)

Стислий виклад рішення від 29 вересня 2022 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на незаконність тримання їх під вартою.

Розглянувши скарги заявників, Європейський суд вказав, що коли постає питання про «законність» взяття під варту лише дотримання національного законодавства недостатньо – будь-яке позбавлення свободи має відповідати меті захисту особи від свавілля. Зважаючи на свою практику з цього питання, Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 5 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з незаконним триманням під вартою;
4. *Постановляє*, що:
  - (а) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені в таблиці у додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
  - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;
5. *Відхиляє* решту вимог заявника у заяві № 57967/15 щодо справедливої сатисфакції».

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «КРЮК ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF KRYUK v. UKRAINE)
(Заяви № 52750/19 та № 42931/20)

Стислий виклад рішення від 29 вересня 2022 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за пунктом 3 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість тримання його під вартою під час досудового розслідування. Також заявник подав інші скарги, які порушували питання за Конвенцією з огляду на відповідну усталену практику Європейського суду.

Розглянувши скарги заявника, Європейський суд, посилаючись на рішення у справах *«Харченко проти України»* та *«Ігнатов проти України»*, дійшов висновку, що у цій справі тривалість тримання заявника під вартою під час досудового розслідування була надмірною та констатував порушення пункту 3 статті 5 Конвенції.

Європейський суд також розглянув решту скарг заявника та, враховуючи всі наявні у нього матеріали, дійшов висновку, що вони також свідчать про порушення Конвенції у світлі його висновків у рішеннях у справах проти України.

Розглянувши скаргу заявника щодо недостатнього обґрунтування рішень суду про залишення без задоволення його клопотань про зміну запобіжного заходу, Європейський суд зазначив, що з огляду на всі наявні в нього матеріали та належність оскаржуваних питань до сфери його компетенції, вона не відповідає критеріям прийнятності, передбаченим статтями 34 і 35 Конвенції, та не виявляє жодних ознак порушень прав і свобод, гарантованих Конвенцією або протоколами до неї. Отже, ця частина заяви була відхилена відповідно до пункту 4 статті 35 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* прийнятними скарги на надмірну тривалість тримання під вартою під час досудового розслідування та інші скарги за усталеною практикою Суду, наведені в таблиці у додатку, а решту скаргу у заяві № 52750/19 – неприйнятними;
3. *Постановляє*, що ці скарги свідчать про порушення пункту 3 статті 5 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю тримання під вартою під час досудового розслідування;
4. *Постановляє*, що було порушено Конвенцію у зв'язку з іншими скаргами, висунутими за усталеною практикою Суду (див. таблицю у додатку);
5. *Постановляє*, що:
  - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику суми, зазначені у таблиці в додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
  - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.»

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «ГЕРАСЮТИН ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF GERASYUTIN AND OTHERS v. UKRAINE)
(Заява № 23698/20 та 3 інші)

Стислий виклад рішення від 29 вересня 2022 року

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на надмірну тривалість кримінальних проваджень та відсутність у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту.

Європейський суд, беручи до уваги всі наявні матеріали та враховуючи його усталену практику, дійшов висновку, що у цих справах тривалість проваджень на національному рівні була надмірною і не відповідала вимозі «розумного строку», а у заявників не було ефективного засобу юридичного захисту у зв'язку з цими скаргами. Враховуючи зазначене, Європейський суд констатував порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- «1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що ці заяви свідчать про порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції у зв'язку з надмірною тривалістю кримінальних проваджень та відсутністю у національному законодавстві ефективного засобу юридичного захисту;
4. *Постановляє*, що:
  - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявникам суми, зазначені у таблиці в додатку, які мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
  - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначені суми нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти».